שהיה חולה בעצרת רב אשי אמר מאי ואכלנו ולדה שלמים בחג דקתני חג השבועות ואידך כל היכא דתני פסח תני עצרת [א](אמר) רבא [א]כיון שעברו עליו ג׳ רגלים בכל יום ויום עובר בבל תאחר מיתיבי [ב]אחד בכור ואחד כל הקדשים כיון שעברו עליהם שנה בלא רגלים רגלים בלא שנה עובר בבל תאחר והאי מאי תיובתיה אמר רב כהנא * מאן דקא מותיב שפיר קא מותיב מכדי תנא אלאוי קא מהדר ליתני בכל יום ויום עובר בבל תאחר ואידך תנא למיקבעיה בלאו קא מהדר בלאוי יתירי לא קא מהדר גופא אחד בכור ואחד כל הקדשים כיון שעברו עליהם שנה בלא רגלים רגלים בלא שנה עובר בבל תאחר בשלמא רגלים בלא שנה משכחת לה אלא שנה בלא רגלים היכי משכחת לה הניחא למאן דאית ליה כסדרן משכחת לה אלא למאן דלית ליה כסדרן היכי משכחת לה בשלמא לרבי משכחת לה בשנה מעוברת דתניא[ג] [1]שנה תמימה רבי אומר מונה ג׳ מאות וששים וחמשה יום כמנין ימות החמה וחכ״א [ב]מונה י״ב חדש מיום ליום ואם נתעברה שנה נתעברה לו משכחת לה לרבי דאקדשה בתר חג המצות דכי מטא שילהי אדר בתראה שנה מליא רגלים לא מלו אלא לרבנן היכי משכחת לה כדתני רב שמעיה עצרת פעמים ה׳ פעמים ששה פעמים שבעה הא כיצד שניהן מלאין חמשה שניהן חסרין שבעה אחד מלא ואחד חסר ששה ומאן תנא דפליג עליה דרב שמעיה אחרים היא דתניא [ד]אחרים אומרים [ג]אין בין עצרת לעצרת אין בין ר״ה לר״ה אלא ד׳ ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת [ה]חמשה בעי ר׳ זירא יורש מהו בבל תאחר [2]כי תדור נדר אמר רחמנא והא לא נדר או דלמא [3]ובאת שמה והבאתם שמה והא מיחייב ת״ש דתני רבי חייא מעמך [ו]פרט ליורש והאי מעמך מיבעי ליה [ז]זה לקט שכחה ופאה קרי ביה עמך וקרי ביה מעמך בעי ר׳ זירא אשה מה היא בבל תאחר מי אמרינן הא לא מיחייבא בראיה או דלמא הא איתה בשמחה א״ל אביי ותיפוק ליה [ח]דהא איתה בשמחה ומי אמר אביי הכי [ט]והאמר אביי אשה בעלה משמחה לדבריו דר׳ זירא קאמר איבעי׳ להו [ד]בכור מאימתי מונין לו שנה אביי אמר משעה שנולד רב אחא בר יעקב אמר משעה שנראה להרצאה ולא פליגי [י]הא בתם

הא

שהיה חולה. הולך: **כל היכא דקתני פסח.** דבעי למיתני בתריה שבועות תני עצרת ולא חג: **שנה בלא רגלים.** לקמיה מפרש: **למיקבעיה בלאו קא מהדר.** להודיעך כל לידי זמן התחלת בל תאחר שבו: **אלאוי יתירי לא מהדר.** להודיעך לאוין הרבים שבו: **הניחא למאן דבעי כסדרן משכחת לה.** דעברה שנה ולא עברו רגלים כסדרן ולמאן דליון לעברה שנה אע״פ שלא עברו רגלים כסדרן חייב וסבר לה כר״ש בחדא ופליג עליה בחדא: **בשלמא לרבי.** דאמר חדש העיבור אינו מן השנה חוץ מי״א יום ששנת חמה יתירה על הלבנה משכחת לה בשנה מעוברת: **שנה תמימה.** האמורה בבתי ערי חומה מונה שס״ה ימים ואפי׳ בשנה פשוטה ואף בשנה מעוברת כיון שעברו ג׳ מאות וששים וחמשה ימים משמכרה נחלטו לו: **מיום ליום.** מט״ו בניסן לחמשה עשר בניסן אם מכרה בט״ו בניסן נתעברה לו למוכר ועל כרחו של לוקח אינו נחלט עד שיגיע ט״ו בניסן: **בתר חג המצות.** בתוך הרגל ואית דאמרי לאחר הרגל *ושילהי אדר בתרא לאו דוקא אלא לאחר שילא אדר קאמר: **שנה מליא.** ג׳ מאות וששים וחמשה ימים: **פעמים ששה.** שהוא ששה בסיון יום החמשים לעומר: **שניהם מלאים.** ניסן ואייר הרי ט״ו ימים מניסן ול׳ דאייר מלו להו חמשים בחמשה בסיון: **א׳ מלא כו׳.** ומשכחת לה שנה בלא רגלים כגון שניהם מלאים ואירע עצרת בה׳ בסיון והקדישה למחרת בו׳ בסיון ולשנה הבאה היו שניהן חסרים ואירע עצרת בז׳ בסיון והשנה מלאה ביום ו׳ בסיון משהקדישה ועדיין לא עבר עצרת עליו: **מאן תנא כו׳.** ת״ק דלא איירי בשנה בלא רגלים: **אלא ד׳ ימים.** קסברי לעולם כל חדשי השנה אחד מלא ואחד חסר ואין מעברין ואין מחסרין שום חדש לצורך והויא לה שנה שנ״ד ימים נמצאת כל השנה שבועים שלמים חוץ מד׳ ימים והן הדוחין קביעות השנה מקביעות חברתה: **ואם היתה שנה מעוברת חמשה.** קסבר חדש עיבור לעולם חסר ואינו דוחה את המועדות אלא יום אחד שהוא יתר על ד׳ שבועות: **יורש מהו בבל תאחר.** על נדר אביו: **קרי ביה עמך ומעמך.** ודרים ביה תרתי דעמך משמע ליה חלקו של עני ומ׳ יתירא למעוטי יורש: **מי אמרי׳ הא לא מיחייבא בראיה.** דכתיב (דברים טז) כל זכורך וכיון דלא מיחייבא למיסק לא שייך בה זמן רגלים לבל תאחר או דלמא מיחייבא למיסק משום שמחה דכתיב (שם) ושמחת בחגך ואמר מר (פסחים ד׳ קט.) בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר שלמים שנאמר(פ) וזבחת שלמים ואכלת שם (ואכלת) ושמחת: **בעלה משמחה.** בבבל בבגדי צבעונין בא״י בבגדי פשתן המגוהצים הכי איתא בקדושין (ד׳ לד:): **הא בתם.** דקאי להרצאה משנראה להרצאה:

בעל

שהיה חולה בעצרת. דפסול להקרבה כדתנן בבכורות (דף מא.) זקן חולה ומזוהם ובפרק כל האסורים (תמורה דף כח:) דרשינן ליה מדכתיב מן הצאן מן הכבשים ומן העזים ועוד כתיב (מלאכי א) כי תגישו פסח וחולה אין רע: **אחד** בכור ואחד כל הקדשים. להכי נקט בכור דעיקר שנה בבכור כתיב (י)מדכתיב כל הבכור אשר יולד (דברים טו) מלמד שהבכור נאכל כל שנתו כלומר דכתיב ביה תאכלנו שנה בשנה ושאר הקדשים דריש התם (כ)מדכתיב כל: **בשלמא** רגלים בלא שנה משכחת לה. כגון דאקדשה ערב פסח (א) כך הפי׳ (ל)הניחא למ״ד דבעי כסדרן משכחת לה כגון דאקדשיה בתר חג המצות: **שנה** בלא רגלים היכי משכחת לה. דאי באקדשיה בתוך הרגל דכי מטיא שתא אכתי ליכא שלש רגלים דשלימים בעינן כדלעיל ה״נ איכא רגלים שלימים דסוף רגל ראשון דאשתקד מצטרף (מ)(על) תחלת רגל דהשתא וכירושלמי מפרש תפתר כגון דאקדשיה כשהיה מחוסר זמן בפסח ולקמן אין משמע כן דאמרינן אין מונין שנה לבכור אלא משעה שראוי להרצאה: **בשלמא** לרבי משכחת לה בשנה מעוברת. לר״מ דאמר לעיל ברגל אחד ולר״א בן יעקב דאמר שני רגלים לא משכחת לה אלא כחולה ברגלים והוא הדין דהוה מצי לשנויי הכא לרבי ולרבנן: **במנין** ימות החמה. ופי׳ בקונט׳ וה״ה בכל שנים סתם לרבי דילפינן מתמימה דבתי ערי חומה כדמוכח בפרק (נ)(שני) דערכין (דף לא:): **בתר** חג המצות. לאו דוקא דהוא הדין בתוך חג המצות כדמוכח לעיל(ס) דכולי רגל בעי: **יורש** מהו בבל תאחר. דיורש חייב להביא כדתנן במסכת קינין (פ״ב משנה ה) ומייתי לה בכמה דוכתי האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשים עולתה ומשמע בפ״ק דקדושין (דף יג:) דלמ״ד שעבודא לאו דאורייתא כשהפרישה מחיים ולמ״ד דאורייתא אע״פ שלא הפרישה מחיים ובסוף יש בכור (בכורות דף נא:) נמי אמר מה להלן יורשים חייבים בעולת ראיה של אביהן: **הא** ליתא בראיה. והוא הדין זקן וחולה ומי שאין לו קרקע וכל הפטורים מן הראיה: **דהא** איתה בשמחה. וקרינא בה ובאת שמה והבאתם שמה: **אשה** בעלה משמחה. פי׳ בקונט׳ בבבל בבגדים [צבעונים] ובא״י בכלי פשתן המגוהצין כדאיתא בקדושין (ד׳ לד: ושם) וקשיא לר״ת דהני מילי בזמן הזה אבל בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר כדאמר בע״פ (פסחים ד׳ קט. ושם) ועוד אמרי׳ פ״ק דחגיגה (ד׳ ו. ושם) אמתני׳ דאיזהו קטן כל שאינו יכול לאחוז בידו [של אביו] לעלות מירושלים להר הבית עד הכא מאן (ב) אתייה ומשני עד הכא מיחייבה אמיה בשמחה משמע שזקוקה לעלות משום שלמי שמחה ומפרש ר״ת בעלה משמחה שהחיוב על בעלה ולא עליה לפיכך לא קרינא בה ובאת שמה והא דקאמר בחגיגה דמיחייבה אמיה משום בעלה ולא משום היא ומיהו אשכחן בפסחים פ׳ אלו דברים (ד׳ עא.) אפי׳ בזמן שבהמ״ק קיים היכא דלא אפשר משמחה בכסות נקיה ויין ישן כגון היכא דחל יו״ט ראשון של חג להיות בשבת דבעינן זביחה בשעת שמחה:

הא

עין משפט נר מצוה

כט א מיי׳ פי״ד מהל׳ מעשה הקרבנות הלכה טו:

ל ב מיי׳ פי״ג מהלכות שמיטין הל׳ א והל׳ ה ופ״א מהל׳ בכורות הל׳ יג סמג עשין ר״א טוש״ע יו״ד סי׳ שו סעיף יג:

לא ג [מיי׳ פ״ח מהל׳ קדוש החדש הלכה ז] סמג עשין מז:

לב ד ה מיי׳ פי״ד מהל׳ מעשה הקרבנות הלכה יד [ופ״א מהלכות חגיגה הלכה א]:

לג ו מיי׳ פ״א מהלכות בכורות הל׳ ח סמג עשין ריד טוש״ע יו״ד סי׳ שו סעי׳ ז:

◆

רבינו חננאל

שהיו הבעלים חולין בעצרת ולא עלו ולא חגגו. ופריק רב אשי פירוק אחר ופשוט הוא. אמר רבא כיון שעברו עליו ג׳ רגלים בכל יום ויום עובר בבל תאחר. ואותבינן עליה מהא אחד בכור ואחד כל הקדשים כיון שעברו עליהן שנה בלא רגלים או רגלים בלא שנה עובר בבל תאחר. ודייקינן מדלא קתני בכל יום ויום עובר בבל תאחר, ש״מ דבלאו אחד בלבד הוא דעבר. ופרקינן למיקבעיה בלאו קמיהדר, ולאוי יתירי, כלומר בכל יום ויום עובר בלאו, לא קא מהדר. פירוש בשלמא רגלים בלא שנה משכחת לה, אפילו למאן דבעי כסידרן, כגון שנולד בתחילת ניסן כד מטי ליה שלהי תשרי, הרי ג׳ רגלים מלו להו, פסח ועצרת וסוכות, שנה לא מלאי. אלא שנה בלא רגלים היכי משכחת לה. בשלמא למאן דאית ליה כסידרן משכחת לה כגון דאקדשה באייר, דכי מטי ליה אייר אחרינא, שנה מלאי ועדיין רגלים לא מלו, דהא לא עבר עליו אלא חג המצות בלבד, וצריך לעבור עליו ענו[ד] עצרת וחג הסוכות, ואחרי כן יעבור בבל תאחר. אלא למאן דלית ליה כסידרן היכי משכחת לה. בשלמא אליבא דרבי דתני ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה, ודייק מלשון דכתיב תמימה ואמר שנה תמימה, מונה ימים כמניין ימות החמה, משכחת לה כגון דאקדשיה בתר יום חג המצות והוא ביום ו׳ בניסן, דכי מטא שלהי אדר בתראה והוא יום (כ״ה) ין באדר שיני, מלאו לה שס״ה ימים, ולא עברו עליו אלא עצרת וסוכות בלבד, ועדיין נשאר פסח למלאות שלש רגלים, וזהו שנה מלאי ורגלים לא מלאו. הנה זה אליבא דר׳. ורבנן דאמ׳ מונה י״ב חודש מיום ליום ואם עברה השנה נתעברה לו, כי משכחת לה. ואמרינן שכחת לה כגון דהוה עצרת היא שתא בה׳ (בניסן) [בסיון], ואקדשיה בו׳ בסיון וא בתר חג עצרת, ובשנה אה חל עצרת להיות בד׳ יון, הנה בששה בסיון מה שנה, ועדיין ג׳ רגלים מלאו להן, כרבב שמעיה ני עצרת פעמים בה׳ בסיון [ו]פעמים בו׳ בסיון פעמים בסיון, כיצד, שניהם מלאין ניסן ואייר, עצרת בה׳ בסיון, ניסן מלא אייר חסר, עצרת בו׳ בסיון, ניסן ואייר חסרים, עצרת בסיון. פירוש אם הן שניהם מלאין, מתחילין ספירת העומר מי״ו בניסן, הנה ט״ו בניסן ול׳ מאייר, הנה מ״ה ימים, בה׳ יון תשלום נ׳ יום והוא יו״ט של עצרת. ואקדשיה בששה בסיון דהוא אחר עצרת, ובשנה הבאה חל עצרת להיות בד׳ יון וכוליה. ופירשוהו בתלמוד ארץ ישראל שנה בלא רגלים היכי [משכחת] לה, אמר ר׳ אבדימי תפתר שהיתה עצרת בה׳ יון ונולד הבכור בו׳ בסיון והיתה העצרת של שנה הבאה בד׳ בסיון. כי מטי ו׳ בסיון שלמו לו י״ב חודש מיום ליום ם נתעברה השנה נתעברה לו), ועדיין לא עברו עליו אלא שני רגלים בלבד סוכות ופסח, והנה שנה מלאי, אבל שלשה לים לא מלו. מאן תנא דפליג עליה, על רב שמעיה. ואמרינן אחרים היא, דתניא אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה אש השנה אלא ד׳ ימים בלבד. ואם היתה שנה מעוברת ה׳. פירוש, אחרים אין לו זו הסברה שניהן מלאין או חסרין, אלא לם אחד מלא ואחד חסר, שעולין י״ב חדש שנ״ד ימים. כשתשליכם ז״ן נשארו ד׳. ובשנה מעוברת מוסיפין לו אדר שני וא כ״ט יום, כ״ח יוצאין ז״ן, נשאר יום אחד, וד׳ שנשארו מן השנ״ד ימים, הרי ה׳ ימים במעוברת. נמצא בר פלוגתיה דר: שמעיה אחרים. בעי ר׳ זירא יורש מהו בבל תאחר. ואפשיטא דיורש אינו עובר בבל תאחר. בעי ר׳ זירא אשה מהי בבל תאחר. אמר ליה אביי ותיפוק מיהא דהא איתא בשמחה, ושמחת אתה וביתך, וקיימא לן ביתו זו אשתו. ואקשינן ומי אמר יי הכי כי אשה איתה בשמחה, והאמר אביי במסכת קדושין אשה בעלה משמחה, כלומר אזהרה על הבעל לשמח את אשתו ברגל, ואין האשה מוזהרת. ופרקינן לדבריו דר׳ זירא דאמר או דלמא הא איתא בשמחה קאמר, וליה לא סבירא ליה. עיא להו בכור מאימתי מונין לו שנה. כלומר כיון דכתיב לפני ה׳ אלהיך תאכלנו שנה בשנה, בעינן שנה שלמה שיהיה ראוי לאכילה או לא. ואפיקנא בבכור תם בעינן שנה משנראה להרצאה, והוא מיום השמיני והלאה עד מלאת לו שנה תמימה.

מסורת הש״ס

א) [צ״ל ואמר], ב) [תוס׳ דערכין ספ״ג], ג) ערכין לא: [יומא סה:], ד) לקמן כ. שבת פו: סוכה נד: ערכין ט: [תוס׳ שם פ״א ה״ד], ה) [עמ״ש תוס׳ לקמן כ. ד״ה ואם היתה], ו) [לעיל ה:], ז) קדושין לד:, ח) [עי׳ תוס׳ ערכין יח: ד״ה שנתו], ט) [דברים טו], י) כתיב ביה תאכלנו כו׳ מדכתיב כל כל״ג, כ) [בספרי פרשת ראה], ל) כך הניחא הוא התחלת דבור תוס׳ אחר, מ) גי׳ רש״א עם, נ) [צ״ל בתרא] ואמנם בפ״ב שם ט: מוכח כ״ג, ס) [דף ה:], ע) מ״מ,

◆

תורה אור השלם

1. וְאִם לֹא יִגָּאֵל עַד מְלֹאת לוֹ שָׁנָה תְמִימָה וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר בָּעִיר אֲשֶׁר לוֹ חֹמָה לַצְּמִיתֻת לַקֹּנֶה אֹתוֹ לְדֹרֹתָיו לֹא יֵצֵא בַּיֹּבֵל: ויקרא כה ל

2. כִּי תִדֹּר נֶדֶר לַייָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי דָרֹשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ יְיָ אֱלֹהֶיךָ מֵעִמָּךְ וְהָיָה בְךָ חֵטְא: דברים כג כב

3. כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת שְׁמוֹ שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה: דברים יב ה

◆

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה בשלמא רגלים כו׳ ערב פסח וכך הפירוש בהא דקאמר הניחא למ״ד: (ב) ד״ה אשה כו׳ עד הכא מאן אייתיה ומשני עד הכא דמחייבת אמיה בשמחה אייתיתיה משמע:

◆

גליון הש״ס

גמ׳ אמר רב כהנא מאן דקא מותיב. כעין זה שבת קכג ע״א כתובות יא ע״א: רש״י ד״ה בתר חג המצות וכו׳ ושילהי אדר בתרא לאו דוקא. עיין יומא מו ע״א בתו׳ ד״ה דתניא:

◆

מוסף רש״י

ואידך. רב וכיו אמר לך, **כל היכא דתני פסח.** ונעי לאדכורי מידי בעצרת, תני עצרת. ולא קרי ליה חג, אבל אי מדכר לפסח בלשון חג המצות הוה תני לעצרת בלשון חג (תמורה יח:). **שנה תמימה.** האמורה בבתי ערי חומה לסיות חלוטה ללוקח (יומא סה:). **כמנין ימות החמה.** בין בפשוטה בין במעוברת (ערכין לא:). בין שעיברו ב״ד את השנה בין שלא עיברוה, שאין לך למנות אלא לימות החמה (יומא שם). **מונה י״ב חדש מיום ליום.** הכל כמו שישראל מונין י״ב חדש מיום ליום אם פשוטה היא (שם) כמו שאנו קובעין אותן לשנת לבנה (ערכין שם). **אלא ד׳ ימים בלבד.** אם נקבע עכשיו באחד בשבת, יהא לשנה הבאה בחמישי בשבת (לקמן כ. וסוכה נד: וערכין ט:). **כשאתה קובע** כל החדשים כסדרן אחד מלא ואחד חסר, הוו ארבעה ימים בין תחלת שנה לתחלת שנה אחרת, שמונין חדשי לבנה כסדרן שנ״ד ימים, כולן שבועין חוץ מארבעה ימים (שבת פו: ובעי״ז לקמן כ.): חה הסדר לפי מולד לבנה הוא, שבין מולד למולד עשרים ותשעה יום ומחצה, לפני תולדות חמשים ותשעה, נמצא כל חדשי השנה אחד מלא ואחד חסר, ואחרים סבירא להו דלא מעברין ואין מחסרין שום חדש לצורך, אלא קובעים ראשי חדשים אחד מלא ואחד חסר לעולם, נמצא בין פסח לפסח ד׳ ימים, ששה מלאים וששה חסרים שלש מאות וחמשים וארבעה ימים הן, שלש מאות וחמשים ימים חמשים שבועות, נמצאו ד׳ יתירים בין קביעת שנה זו לקביעת שנה הבאה (סוכה נד:). **ואם היתה שנה מעוברת חמשה.** דקסבר חדש העיבור לעולם חסר, עשרים ושמונה ימים שלו ארבעה שבועות, נמצא יום אחד יתר, תנהו על ארבעה ימים שבשנה פשוטה הרי חמשה (שם). **זה לקט שכחה ופאה.** שכן חלקו של עני דכתיב ביה (שמות כב) את העני עמך (לעיל ה.). **אשה בעלה משמחה.** אין מצות השמחה תלויה בה אלא על בעלה שישמחנה, קרי ביה ושימחת (קדושין לד:).